

Examenverslag van economie vwo, eerste tijdvak (2024)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag:
In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Je kon 2 punten verdienen door eerst het begrip 'negatieve externe effecten' uit te leggen en daarna een voorbeeld daarvan te geven. Het begrip 'negatieve externe effecten' wordt uitgelegd in het blok 'Betalingbereidheid & Overheidsingrijpen: voorbeeld heffing' en je kan de definitie vinden in de begrippenlijst. In de begrippenlijst staat ook hoe je je antwoord precies kan formuleren om volledige punten te krijgen. Tot slot kon je voorbeelden vinden bij opgaven 26 en 23 in de opgavenbundel.
	2	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In deze vraag kon je twee punten verdienen door te berekenen hoeveel procent van de heffing werd doorberekend in de prijs. Dit is uitgelegd in het blok: 'Betalingbereidheid & Overheidsingrijpen: voorbeeld heffing'. Verder lijken de oefenopgaven van dit blok in de opgavenbundel hier veel op. Je kon de hogere prijs aflezen uit de grafiek, of berekenen door een nieuwe lijn op te stellen. Hoe je een nieuwe lijn opstelt kan je vinden in het 'stappenplan lijn opstellen' in de begrippenlijst.
	3	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Dit was een grote 4-punts vraag die op te delen is in twee delen. De CO-2 afname van markt A kon je aflezen uit figuur 1. De CO-2 afname van markt B kon je berekenen door eerst een nieuwe aanbodlijn op te stellen. Hoe je dit doet staat in het 'nieuwe vergelijking van een lijn opstellen' in de begrippenlijst. Daarna kon je punten verdienen door een nieuw evenwicht te berekenen. Dit kan je terugvinden in het blok 'Betalingbereidheid & Overheidsingrijpen: Qa & Qv'.
	4	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij vraag 4 kon je een punt verdienen door de heffingsopbrengst te arceren. Hoe je dit doet staat voorgedaan in het blok: 'Surplus: bij overheidsingrijpen'.
	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Je kon bij vraag 4 het tweede punt verdienen door het 'verlies aan economische doelmatigheid' te arceren. Dit is hetzelfde als het welvaartsverlies arceren, en hoe je dit doet kan je vinden in het blok 'Surplus: bij overheidsingrijpen'. Het begrip 'Economische doelmatigheid' is tijdens de cursus niet behandeld, omdat het grotebakstof is en daarom valt deze vraag in categorie IV.	
	5	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? De extra denkstap in deze vraag was herkennen dat Knop doorgaat met de productie als de GO groter zijn dan de variabele kosten. In het blok 'Omzet, Kosten & Winst: overzicht formules' werd als examentip gegeven dat de prijs gelijk is aan GO. Verder zijn de variabele kosten gegeven in de tekst boven de vraag. Vraag 2 in de 'oefentoets Micro' lijkt op deze vraag.
6	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Je kon twee punten verdienen als je in je antwoord het begrip 'kruislingse prijselasticiteit' en het positieve verband uitlegde. Het tweede voorbeeld van het blok 'Elasticiteiten' gaat over een kruislingse elasticiteit met een positief verband, dus je kon die uitleg gebruiken.	

2	7	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag kon je op twee manieren beantwoorden. De eerste manier was via de toegenomen vraag naar vermogen. De uitleg over hoe de vraag de prijs (kort door de bocht is rente de prijs van geld) beïnvloedt komt terug in meerdere blokken, maar vooral het blok 'Monetair beleid' kon je hier goed bij gebruiken. De andere manier was via het risico op de obligaties. Dit staat uitgelegd in het blok 'Inkomen: consumeren & beleggen'.
	8	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Uit figuur 1, boven de vraag, kon je berekenen wat de renteverplichtingen waren ten opzichte van de staatschuld. Daarna kon je dat getal vergelijken met de 10% uit de vraag om tot een conclusie te komen. Aangezien je voor het berekenen geen economische kennis nodig had, aangezien alles in figuur 1 stond rekent het Cito dit als vakoverstijgende kennis.
	9	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'uitverdieneffecten' is het omgekeerde van 'inverdieneffecten'. Het begrip 'inverdieneffecten' is behandeld in het blok 'Overheidsbeleid' en een verdere toelichting bij het begrip 'uitverdieneffecten' kan je vinden in de begrippenlijst. Wat voor effect dit heeft op de macro-economie kan je verder terugvinden in het blok 'Economische kringloop'.
	10	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Je kon met behulp van het blok 'Economische kringloop' beredeneren dat de verhoogde inkomstenbelasting leidt tot een lager BBP. Hier was het belangrijk dat je het 'Stappenplan Redeneren' gebruikt om geen tussenstappen te missen.
		1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Voor het tweede punt was het nodig om expliciet het begrip 'belastingwig' te noemen. Het begrip 'wig' staat wel in de begrippenlijst, maar komt niet terug in de uitleg of in de opgaves. Het begrip 'belastingwig' is grotebakstof. Daarom valt het tweede punt in categorie IV.
	11	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Je kon het overzicht van de macro-economie van het blok 'Economische kringloop' gebruiken om uit te leggen hoe overheidsinvesteringen konden leiden tot een hogere lagere staatschuldquote. Belangrijk was dat je hier alle pijlen noemt in je antwoord om geen formulefouten te maken.
		1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Je kon een voorbeeld van het begrip 'publiek kapitaal' noemen om het tweede punt te verdienen. Tijdens de cursus is het begrip 'publiek kapitaal' niet besproken omdat het tot de grote bak behoort.
12	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Economische kringloop' kon je vinden wat een 'positief overheidssaldo' betekent. Wat vervolgens het effect van minder vraag is op de rente kon je vinden in het blok 'Monetair beleid'. Hoe vervolgens door de rente de binnenlandse bestedingen kunnen toenemen kon je vinden in het overzicht van de macro-economie in het blok 'Economische kringloop'.	
3	13	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Wereldhandel: Wisselkoers gevolgen' kon je vinden wat er gebeurt als de wisselkoers stijgt. Het was bij deze vraag belangrijk om op te schrijven vanuit welke valuta je redeneert, zoals ook in de examentip bij het blok staat.
	14	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Verstoorde Samenwerking: Oorzaken & Oplossingen' kon je vinden wat averechtse selectie is en wat de oplossingen zijn. Een van die oplossingen is premiedifferentiatie, oftewel verschillende premies.
	15	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Verstoorde Samenwerking: Oorzaken & Oplossingen' kon je het begrip 'Moral Hazard' vinden met een uitleg wat het betekent. Verder was het bij deze vraag belangrijk dat je uitlegt wat het begrip betekent en het toepast op de vraag van het Cito.

	16	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Verstoorde Samenwerking: Oorzaken & Oplossingen' kan je het begrip 'verzonken kosten' vinden. Dit begrip staat in de definitie van een 'berovingsprobleem'. Ook hier was het belangrijk om zowel het begrip uit te leggen als toe te passen.
	17	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor het eerste punt kon je het stappenplan 'Rekenen met Wisselkoersen in het blok 'Wereldhandel' gebruiken om de situatie uit te rekenen waarbij er geen verzekering werd afgesloten.
		1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Het tweede punt kon je verdienen door de kosten van de verzekering uit te rekenen met behulp van de gegevens uit tabel 1. Hier was geen economische kennis voor nodig en je kon dit volledig berekenen met behulp van de tabel, dus daarom valt dit punt in categorie I.
4	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Economische modellen: IS-MB-GA model' staat beschreven wanneer de IS-curve verschuift en wat de effecten zijn. Je kon eerst het stukje uit de aantekening over de verschuiving van de IS-curve overnemen en daarna het stukje over de reële productie om alle punten te verdienen.
	19	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het blok 'Economische modellen: IS-MB-GA model' wordt uitgelegd wanneer de MB-curve verschuift en wanneer die omhoog of omlaag gaat. De extra denkstap was dat een lagere rente leidt tot meer bestedingen en dus meer inflatie. Dit kon je terugvinden in het blok 'Monetair beleid'.
	20	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In de uitleg over de 'IS-curve' in het blok 'Economische modellen: IS-MB-GA model' kon je terugvinden wat voor verband de IS-curve precies is. De extra denkstap was dat het verband tussen rente en sparen een vorm van ruilen over tijd is. De uitleg bij het begrip 'Ruilen over tijd' kan je vinden in het blok 'Inkomen: Studeren'.
	21	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In de uitleg 'Economische modellen: IS-MB-GA model' kan je stap voor stap vinden welke lijnen verschuiven en tot welke evenwichten dit leidt. Als je deze evenwichten volgens de aantekening uitwerkt kom je op de juiste evenwichtswaardes voor de reële rente en inflatie en verdien je alle punten.
5	22	3	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? De extra denkstap was dat je de productie van een enkele visser kan berekenen door $MO = MK$ toe te passen. Je kon MO vinden door te kijken naar de prijs en MK vinden door de informatie over TK. Hoe je dat precies doet kan je vinden in het blok 'Omzet, Kosten & Winst: overzicht formules'.
	23	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? De toegenomen welvaart leidt tot een verandering van de betalingsbereidheid. Hoe dat verband in elkaar steekt kan je vinden in het blok 'Betalingsbereidheid & Overheidsingrijpen'. Verder kan je in het blok 'Elasticiteit' vinden wat 'prijselasticiteit' betekent. De extra denkstap was dat een hogere betalingsbereidheid betekent dat men meer geld over heeft en dus de prijselasticiteit zal dalen.
	24	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Verstoorde Samenwerking: Speltheorie' staat stap voor stap uitgelegd hoe je een pay-off matrix kunt oplossen en wanneer er sprake is van een gevangenendilemma. Met het gebruik van deze uitleg kon je alle punten verdienen.
	25	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het blok 'Verstoorde Samenwerking: speltheorie' staat stap voor stap uitgelegd hoe je een beslisboom kan oplossen. Vooral de examentip 'Begin altijd bij de achterste speler' kon je hier heel goed gebruiken.

6	26	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Bij deze vraag kon je punten verdienen door het verschil tussen het Keynesiaans model en het Nieuw Klassiek model uit te leggen. De verschillende modellen en economische scholen worden niet behandeld tijdens de cursus, omdat het grotebakstof is.
	27	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Uit figuur 1, boven de vraag, kon je aflezen dat een deel van de autonome consumptie weglekt naar de import (M). Aangezien je dit direct uit de figuur kon aflezen en je er geen economische kennis voor nodig had, wordt dit door het Cito als vakoverstijgende kennis gezien.
	28	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je punten verdienen door het begrip 'afnemende meeropbrengsten' uit te leggen en dit begrip is besproken in het blok 'Overheids- en Monetair beleid: structuur'.
	29	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'totale factorproductiviteit' wordt uitgelegd in het blok 'Overheids- en Monetair beleid: structuur' en je kon voorbeelden van een verhoging hiervan vinden in de begrippenlijst.
		59		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	5	8%
II	38	64%
III	11	19%
IV	5	8%
	59	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 92% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavebundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: Een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: Niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorgekomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.